



23 January 2014

Itä-Suomen yliopisto  
Biologian laitos  
PL 111  
80101 JOENSUU

Maa- ja metsätalousministeriö,  
PL 30  
00023 VALTIONEUVOSTO

## **LAUSUNTO KALASTUSLAIN HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA / LAUSUNTOPYYNTÖ 158876/MMM022:00/2008**

Olemme tutustuneet hallituksen esitykseen uudeksi kalastuslaiksi ja lausumme siitä seuraavaa.

Kalastuslakiluonnos on yleisellä tasolla onnistunut ja korjaa monia nykyisen kalastuslain ongelmia. Kalastuslakiluonnos lisää kalastuksen järjestämisen suunnitelmallisuutta, huomioi kalakantojen suojelutarpeita ja edesauttaa monipuolisemman ja ekologisesti kestävämmän kalastuksen säätelyn järjestämistä mahdollistamalla tietyn kokoisten istukkaiden pakollisen merkinnän, ala- ja ylämittasäädösten käyttämisen ja asettamalla istutustoiminnalle myös yleisesti sen suunnitelmallisuutta lisääviä vaateita.

Antamalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY) lisää valtaa kalastuslakiluonnos mahdollistaa ELY-keskuksissa käytettävissä olevan kalatalousosaamisen paremman hyödyntämisen paikallisessa kalastuksen säätelyssä. Samalla ELY-keskusten lisääntynyt valta mahdollistaa vesien käyttöä elinkeinokalatalouden (ammattikalastus ja ammattimainen kalastusopas-toiminta) tarpeisiin silloin, kun yksittäiset vesienomistajat eivät pääse ammattikalastajien tai kalastusoppaiden kanssa sopuun kalastuksen järjestämisestä. Katsomme, että tällaisissa tapauksissa ELY-keskuksille annettua mahdollisuutta asettaa ammattikalastajille ja kalastusoppaille saaliskiintiöitä tulee käyttää parhaan saatavilla olevan tiedon mukaisesti. Mielestämme 32 § tarkoittamat alueelliset kalatalouden yhteistyöryhmät mahdollistavat optimaalisesti toimiessaan mahdollisten ELY-keskusten ja yksityisten vesialueiden omistajien välisten ristiriitojen yhteistoiminnallisen ratkaisemisen. Huomautamme, että ELY-keskusten henkilöstön kalatalousosaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota säilyttämällä riippumattomat kalatalouden asiantuntijatehtävät kaikissa kalatalousasioita käsittelevissä ELY-keskuksissa sekä turvaamalla alan asiantuntijoiden korkeatasoinen koulutus kotimaisissa yliopistoissa. Lisäksi eri ELY-keskusten keskinäisestä, yhteisestä linjasta tulee huolehtia valtakunnan tasolla, jotta ELY-keskusten tekemien päätösten legitimitetti säilyy kansalaisten keskuudessa.

Lakiluonnos säilyttää laajat nykyisen kaltaiset yleiskalastusoikeudet ja antaa toisaalta edelleen ELY-keskuksille oikeuden rajoittaa yleiskalastusoikeuksiin perustuvaa kalastusta silloin, kun se kalakantojen turvaamiseksi sitä edellyttää. Mielestämme ehdotettu 35 euron vuosittainen kalastonhoitomaksu on aivan liian pieni, eikä sen avulla voida taata edes nykyisen kaltaista vapaa-



23 January 2014

ajankalastajia palvelevaa järjestö- ja tukitoimintaa. Ehdotettua korkeammalla kalastonhoitomaksulla voitaisiin paremmin tukea ELY-keskusten myöntämien avustusten kautta myös paikallista projektiluonteista kalavesien hoito- ja tutkimustoimintaa. Kalastuskorttivaroista olisi ministeriöstä haettavin avustuksin myös syytä rahoittaa projektiluontoisia vapaa-ajankalastusta koskevia ja sen kestävyyttä edesauttavia akateemisia tutkimuksia.

Katsomme, että yhä lisääntyvän eläkeläisten määrän ja suomalaisen yhteiskunnan rakennemuutoksen vuoksi kalastonhoitomaksun periminen myös paljon kalastavilta eläkeläisiltä on perusteltua. Seuraavien kahdenkymmenen vuoden aikana Suomen väestörakenne muuttuu ennusteiden mukaan merkittävästi. Vuoden 2009 väestöennusteen mukaan 65 vuotta täyttäneitä on vuonna 2030 jo 26 prosenttia väestöstä, kun vastaava väestöosuus vuoden 2010 lopussa oli 17,5 prosenttia. Myös vanhempien ikäluokkien terveys on parempi kuin koskaan. Eläkeläisillä on kaikkein eniten aikaa kalastaa ja he ottavat suhteessa isoimman osan vapaa-ajankalastajien saaliista. Vanhemmassa polvessa on edelleen suosittua myös verkkokalastus, joka tehokkuutensa ja valikoivuutensa takia on vaikeampi toteuttaa kestävästi kuin vakakalastus, jossa ei-toivottu saalis voidaan helposti vapauttaa. Näin ollen ekologisesti haitallisen kalastusmuodon välillinen verotus on mielestämme perusteltua myös uuden viehekalastusmaksun ja kalastuskortin yhdistävän kalastonhoitomaksun muodossa. Ehdotettu kalastonhoitomaksun määrä ei ole kuitenkaan kovinkaan iso suhteessa luvalla tyypillisesti saatavaan saaliiseen. 35 eurolla saa kalastajahinnalla esimerkiksi n. 7 kg kuhaa, joka on hyvin vaatimaton vapaa-ajankalastajan vuosisaaliiksi. On lisäksi huomattava, että suuria kansanjoukkoja eniten liikuttavat kalastusmuodot, onginta ja pilkintä säilyvät maksuttomina myös eläkeläisiltä, joten kalastuksen terveyshyötyjen vuoksi eläkeläisten maksuvapautta ei voida perustella.

Viehekalastuksen vapautuessa läänirajoituksista kalastajien liikkuvuus voi edelleen kasvaa. Tämän vuoksi uuden kalastuslain on annettava ELY-keskuksille valtuudet rajoittaa yleiskalastusoikeuksia nykyistä lakia kevyemmin esimerkiksi ilman vaadetta erityisistä istutustoimista mutta silti tutkimukseen perustuvien perusteiden. Vakakalastuksen ekologisia vaikutuksia ei sovi enää vähätellä. Maailmanlaajuisestikin vapaa-ajankalastajat saavat vuodessa saaliiksi jopa 47,1 miljardia kalaa, jotka vastaavat n. 12% kaikesta kalansaaliista. Suomen sisävesillä vapaa-ajankalastajien saalis on n. 90% kaikesta saaliista, joskin tästä saaliista edelleen suurin osa saadaan verkoilla.

Seuraavaksi käymme läpi lain mielestämme muutoksia vaativia pykäläiä yksityiskohtaisesti.

**Kalastuslakiluonnoksen 1 luvun §1** määritelmä lain tavoitteiksi on mielestämme liian vaatimaton. Kalakantojen säilymisen turvaaminen ei ole riittävä tavoite, koska se selvästikin *sallii kalavarojen kasvun ylikalastuksen ja epäoptimaalisen hyödyntämisen*. Huomautamme myös, että kalatalouden perusteorian mukaisesti kalavaroista saatava taloudellinen hyöty maksimoituu säännönmukaisesti silloin, kun kalakannoista saatava saalis on pienempi kuin ekologisesti saatava suurin mahdollinen saalis (MSY, maksimaalinen kestävä tuotto). Ehdotamme luvun 1 pykälän §1 muutettavaksi muotoon:

*”Tämän lain tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää*



23 January 2014

*kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen mahdollisimman hyvä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu.”*

**2 § Soveltamisala.** Huomautamme, että Suomessa esiintyy vakituisesti kaksi nahkiaislajia ja kolme makean veden rapulajia. Ehdotamme seuraavaa paremmin biologista todellisuutta kuvaavaa sanamuotoa:

*”Mitä tässä laissa säädetään kalasta ja kalastuksesta, koskee myös nahkiaisia ja rapuja sekä niiden pyyntiä.”*

**24 § Kalatalousalueiden tehtävät.** Ehdotamme kohtaa 6) muokattavaksi seuraavasti:

*”6) kalastuksen yhtenäislupa-alueiden muodostamisen ja erityislupa-alueiden luomisen edistäminen vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen tarpeisiin”*

Täsmennys on mielestämme tarpeellinen, koska suomalainen kalastusjärjestelmä ei riittävästi huomioi aktiivisten vapakalastajien ja matkailukalastajien tarpeita, vaan pyrkii järjestämään kalastuksen joka puolella saman elinkeinokalataloutta palvelevan kaavan mukaisesti. Yhtenäislupa-alueiden muodostaminen on hyvä tavoite, mutta yhtenäislupien ja yleiskalastusoikeuksien ei tule tehdä mahdottomaksi luoda yksittäisiä houkuttelevia, myös pelkästään kotoperäisiin lajeihin ja kestäväan kalastukseen perustuvia kalastuskohteita.

**32 § Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä.** Alueellisen kalatalouden yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja toiminnan intensiteetistä tulee valtakunnallisen yhteneväisyyden vuoksi olla mahdollista säätää asetuksella. Lisäksi kalatalouden yhteistyöryhmän toiminnan taloudellisista resursseista tulee säätää laissa tai asetuksessa, ja yhteistyöryhmän toimintaan on osoitettava ELY-keskusten kautta varoja.

**46 § Kielletyt kalastustavat, pyyntimenetelmät ja kalastusvälineet.** Kohta 5) on määriteltävä niin, että madeharan käyttö mateen pilkinnässä säilyy mahdollisena. Ehdotamme sanamuotoa:

*”koukun tahallinen tartuttaminen kalaan ulkopuolelta lukuun ottamatta mateen pilkinnässä käytettävää syötettyä pilkkiä (ns. madeharaa), jolla pyritään tartuttamaan made suun alueelta”.*

Mateen pilkinnässä käytetään yleisesti haraa, jonka yläpuolelle kiinnitettävään syöttiin made iskee syödäkseen. Kutuaikana käytetään lisäksi ns. ryöstäjä-pilkkiä, jonka tarkoituksena on tartuttaa kala ulkoapäin muualta kuin suun alueelta. Mielestämme riittää kieltää kutuaikaisen, ulkopäin tartuttavan pyyntimuodon käyttö, koska syötettyyn pilkkiin kala tarttuu useimmiten suunsa alueelta. Mateen pilkinnällä on pitkä historia, made ei ole millään tavalla kalastuksen takia uhanalainen ja mateen tehokas pyynti vapavälinein on vaikeaa ilman edellä mainittua, syötettyä madeharaa.



23 January 2014

**49 § Kaupalliseen kalastukseen tarkoitetut pyydykset ja pyyntimenetelmät.** Yli sadan koukun koukkupyydysten ja yli 300 m verkkojatojen käyttö ei ole perusteltua vapaa-ajankalastajilta myöskään sisävesillä. Pykälä on muutettava niin, että määritelmä ammattikalastukseen varatuista pyydyksistä ei ole sidonnainen vesialueeseen.

Kuitenkin katsomme lakiesityksen mukaisesti, että vapaa-ajankalastajille on sallittava pienimuotoisten rysän kaltaisten pyydysten käyttö, koska elävänä pyytävistä pyydyksistä voidaan vapauttaa tehokkaasti alamittaiset ja muuten ei-toivottavat kalat. Ammattimaiselle rysälle / isorysälle on täten määriteltävä pyydystekniset mitat ja ominaisuudet kalastusasetuksessa.

**54 § Yleiskalastusoikeuksien rajoittaminen.** ELY-keskuksilla on oltava oikeus rajoittaa viehekalastusta myös teknisesti sekä asettamalla sitä koskevia saalismääräyksiä. Ei ole hyväksyttävää, jos kalastonhoitomaksun suoritettuaan voi pyytää esimerkiksi taimenia tai muita lohikaloja määräämättömän määrän, jos samaan aikaan muuta alueella tapahtuvaa kalastusta koskee päiväkiintiö ja esimerkiksi pyydysteknisiä rajoituksia. Mielestämme olisi kohtuullista, jos yleiskalastusoikeuteen perustuvaa kalastusta koskisivat automaattisesti alueen aluekohtaisen luvan säännöt muutoinkin kuin alamitan osalta. Tällaiset säännöt tulisi kirjata kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan ja yleiskalastusoikeuksin kalastavalla tulisi olla lain säätämä velvollisuus tutustua näihin sääntöihin. Tämä nykyisessä kalastuslaissa oleva huomattava epäkohta on huomioitava läpi koko uuden kalastuslain ja vähintään lakia tarkentavassa kalastusasetuksessa.

**56 § Kalojen pyyntimitat.** Kohtaan on 55 § mukaisesti lisättävä lause:

*”Sellaisten pyydysten käyttö, jotka erityisesti soveltuvat tietyn lajin alamittaisten yksilöiden pyydystämiseen ja joista alamittaisten kalojen vapautus elävänä on mahdotonta, on kielletty alueilla, joilla alamittaisten kalojen joutuminen pyydykseen on ilmeistä.”*

Tällaisia alueita ovat erityisesti istutuspaikkojen lähistöt, jokisuut sekä tunnetut kalojen poikastuotantoalueet. Tällaiset alueet voidaan ja tulee määritellä kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmissa. Kaikenlaisen sivusaaliin välttäminen tulee olla yksi tärkeimpiä kalastuksen järjestämisen lähtökohtia.

**69 § Kalastaminen puroissa.** Ehdotamme kohtaa muutettavan seuraavasti:

*”Kiinteiden ja seisovien pyydysten käyttäminen vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetussa puroissa on kielletty lukuun ottamatta rapumertaa ja katiskaa, jotka puroissa ollessaan jättävät vähintään 50 % puron vesipinnan leveydestä vapaaksi”.*

Pykälän 56 § lisämäärittely tarvitaan myös, jottei katiskoja käytettäisi puroissa ns. tammukoiden ja vaellustaimenten ja –lohien poikasten pyyntiin.



23 January 2014

**72 § Kielletyt istutukset.** Ehdotamme pykälää tarkennettavaksi seuraavasti:

*”Kalojen ja rapujen istutukset, jotka ilmeisesti heikentävät luonnon monimuotoisuutta vaarantamalla luonnossa esiintyvän kala- tai rapulajin tai muun lajin tai näiden geneettisesti erilaistuneen kannan säilymisen, ovat kiellettyjä.”*

Lisäksi huomautamme, että lain tarkoittamien valtakunnallisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadintaan ja vahvistamiseen on oltava selkeät asetuksella säädetyt käytännöt. Esimerkiksi kansallisen rapustrategian uusinta luonnosta ei ole edelleenkään vahvistettu eikä luonnoksesta annettuja lausuntoja otettu huomioon.

Joensuussa 23.01.2014

Anssi Vainikka, FT, Dos.

Hannu Huuskonen, FT, Dos.

Raine Kortet, Prof.

Japo Jussila, FT, Dos.